

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**OBSERVACIÓ SISTEMÀTICA I
ANÀLISI DE CONTEXTOS II**

Coordinació: Lluís Àngel Blanco

Any acadèmic 2014-15

Informació general de l'assignatura

Denominació	OBSERVACIÓ SISTEMÀTICA I ANÀLISI DE CONTEXTOS II
Codi	100713
Semestre d'impartició	2n Q Avaluació Continuada
Caràcter	Troncal
Nombre de crèdits ECTS	6
Crèdits teòrics	0
Crèdits pràctics	0
Coordinació	Lluís Àngel Blanco
Departament/s	Pedagogia i Psicologia
Modalitat	Presencial
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.
Idioma/es d'impartició	Català
Grau/Màster	Grau en Educació Infantil

Isabel Palau, Lluís Àngel Blanco

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Valorar l'observació sistemàtica com la principal eina per detectar i prevenir problemes a l'escola.
- Saber confeccionar pautes d'observació sistemàtica sobre un tema concret.
- Saber analitzar i elaborar informes, propostes d'actuació, preparar tutories, reunions...
- Conèixer els principis i els fonaments teòrics de l'acció tutorial.
- Analitzar les funcions i competències del tutor en relació a famílies, alumnes i altres professionals.
- Reflexionar sobre el contingut de les entrevistes amb les famílies, importància del llenguatge verbal, no verbal i paraverbal.
- Aprendre com dur a terme una reunió amb famílies.
- Analitzar, intervenir i avaluar l'acció tutorial individual i grupal.

Competències

- Comprendre que l'observació sistemàtica és una bona eina per la detecció precoç, la prevenció, la intervenció i el treball amb les famílies.
- Dominar les tècniques d'observació i registre.
- Saber analitzar les dades obtingudes, comprendre críticament la realitat i elaborar informes, preparar actuacions, tutories, reunions...
- Dominar les TIC en l'àmbit de la matèria.
- Expressar-se correctament de forma oral i escrita.

Continguts fonamentals de l'assignatura

1. L'observació sistemàtica a l'escola.
2. Tècniques i instruments d'observació per la detecció.
3. Intervenció a partir de l'observació: Orientació i tutoria.
4. Comunicació interpersonal
5. Educació emocional
6. Educar en valors
7. Obtenir i avaluar informació

Eixos metodològics de l'assignatura

La interacció entre els plantejaments presentats a classe, els continguts obtinguts com a resultat d'una investigació personal i l'observació de la realitat educativa, constituïran els elements metodològics que cada alumne haurà de desenvolupar i adaptar a la seva realitat personal.

La presentació dels temes per part del professor, s'hauran de complementar amb la lectura, anàlisi i estudi de les lectures recomanades, donant d'aquesta manera entitat d'estudi a cada mòdul. L'objectiu de les activitats és aprofundir en el coneixement i la pràctica de l'assignatura. És important participar a classe i utilitzar les tutories, especialment l'assistència sistemàtica a les classes d'argumentació i la realització dels corresponents treballs de recerca i observació

La proposta metodològica d'ensenyament - aprenentatge presenta tres modalitats:

1. Presencial: hores d'activitat conjunta entre el professor i grup classe (classe magistral)
2. Dirigida: hores de treball pautat en grup reduït (seminari / argumentació)

3. Autònoma: hores de treball amb iniciativa pròpia (seminari / recerca)

Pla de desenvolupament de l'assignatura

CRONOGRAMA: ACTIVITATS D'APRENTATGE

SETMANA	MODALITAT P/NP	DESCRIPCIÓ	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES	RECOMANACIONS
1	Presencial	<u>L'observació sistemàtica com eina per la detecció i prevenció.</u>	Valorar l'observació Sistemàtica com la principal eina per detectar i prevenir problemes a l'escola.	Presentar i contextualitzar la matèria. Debat sobre l'observació a l'escola. Supervisar el treball en grup	Pensar possibles problemes que poden sorgir a l'escola. Debat / pluja d'idees. Formar petits grups i triar un problema a detectar	Recerca d'informació sobre el tema escollit
2	Presencial	<u>Senyals d'alerta.</u> <u>Confecció de pautes d'observació.</u>	Saber confeccionar pautes d'observació sistemàtica sobre un tema concret.	Revisar les tècniques d'observació s. Supervisar el treball en grup	Escollir la tècnica d'observació sistemàtica que millor s'adapti al problema a detectar. Confecció de la pauta d'observació escollida Enregistrar dades	Consultar tot tipus d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC
3:	Presencial	<u>Observar</u>	Saber recollir dades a l'escola.	Supervisar el treball en grup	Fer pràctica d'exemples. Enregistrar dades	Consultar tot tipus d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC
4	Presencial	<u>Anàlisi i conclusions</u>	Saber analitzar i treure conclusions dels resultats de l'observació	Supervisar el treball en grup.	Analitzar les dades i extreure conclusions	Consultar tot tipus d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC
5	Presencial	<u>Informes d'observació</u>	Saber a qui i com transmetre la informació	Supervisar el treballen petit grup	Preparar la presentació de les conclusions. Exposició de treballs i entrega Reflexió / Autoavaluació	Consultar tot tipus d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC

SETMANA SETMANA	MODALITAT MODALITAT	DESCRIPCIÓ DESCRIPCIÓ	OBJECTIUS OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR PROFESSOR	TASQUES TASQUES ALUMNES	RECOMANACIONS RECOMANACIONS
6 6	Presencial Presencial	Contextualització Contextualització de la matèria de la matèria <u>Introducció</u> <u>Introducció</u>	Determinar Determinar basada en la basada en la matèria matèria Organitzar Organitzar grups de grups de treball treball Presentar les Presentar les dinàmiques de dinàmiques de treball treball	Planificar les Planificar les activitats activitats presencials presencials Presentar la Presentar la planificació als planificació als alumnes alumnes Gestió de Gestió de l'organització l'organització dels grups dels grups	Participar Participar activament en activament en l'organització l'organització de les de les explicacions explicacions Establir un pla Establir un pla de treball de treball	Vivenciar, Vivenciar, incorporar, incorporar, comparar, comparar, analitzar, analitzar, valorar, valorar, demostrar, demostrar, actuar, actuar, habilitar habilitar realitzant realitzant les sessions les sessions Consultar Consultar tipus tipus d'informació d'informació disponible disponible a sigui a sigui biblioteca biblioteca o de o de TIC TIC
7 7		Sessió magistral. Sessió magistral. <u>Orientació i</u> <u>Orientació i</u> <u>tutoria (I)</u> <u>tutoria (I)</u>	Facilitar Facilitar informació informació Comprensio Comprensio de de elements elements concrets concrets de la de la matèria matèria Motivació Motivació la la participació participació Despertar Despertar l'interès l'interès Valorar Valorar les les aportacions aportacions rebudes rebudes	Selecció i Selecció i organització organització dels dels continguts continguts Decidir Decidir la la metodologia metodologia didàctica didàctica a a partir partir de de l'exposició l'exposició de de paràmetres paràmetres com com primaries primaries com com secundàries secundàries de de treball treball Decidir Decidir per per estratègies estratègies per per mantenir mantenir l'atenció l'atenció Valorar Valorar la la metodologia metodologia aplicada aplicada en en l'aula l'aula i i l'antecedent l'antecedent de de la la pràctica pràctica de de millora millora docent docent	Mantenir una Mantenir una actitud actitud, reflexiva reflexiva i i crítica crítica Prendre notes Prendre notes Preparar Preparar les les activitats activitats en en intercanvi intercanvi d'idees d'idees Repasar Repasar els els continguts continguts previs previs Preparar Preparar materials materials de de treball treball Intervenir Intervenir en en l'intercanvi l'intercanvi d'idees d'idees Consultar Consultar informació informació	Vivenciar, Vivenciar, incorporar, incorporar, comparar, comparar, analitzar, analitzar, valorar, valorar, demostrar, demostrar, actuar, actuar, habilitar habilitar realitzant realitzant les sessions les sessions Consultar Consultar tipus tipus d'informació d'informació disponible disponible a sigui a sigui biblioteca biblioteca o de o de TIC TIC

SETMANA	MODALITAT	DESCRIPCIÓ	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR	TASQUES ALUMNES	RECOMANACIONS
6 8	Presencial	Contextualització Sessió de la matèria magistral. <u>Introducció</u> <u>Orientació i</u> <u>tutoria (II)</u>	Facilitar informació Promoure la comprensió de la matèria coneximents Organitzar Estimular el debate d'idees de treball Motivar la participació Presentar les dinàmiques de treball Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	Selecció i organització dels continguts Decidir l'estratègia didàctica a utilitzar Preparar l'exposició sessions Preparar les activitats Presentar la planificació als complementàries alumnus de treball Gestionar Decidir l'organització estratègies per deixar els grups mantenir l'atenció Valorar la metodologia aplicada en	Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica Prendre notes Participar activament en l'intercanvi de grups d'idees Atendre explicacions coneximents Prendre notes previs Establir un pla de treball Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees	Vivenciar, Vivenciar, incorporar, incorporar, comparar, comparar, analitzar, analitzar, demostrar valorar, demostrar valorar, els continguts, els continguts, actituds i habilitats actituds i habilitats realitzades durant realitzades durant les sessions les sessions magistral magistral Consultar tot tipus Consultar tot tipus d'informació d'informació disponible ja sigui disponible ja sigui de tipus de tipus bibliogràfic o de bibliogràfic o de TIC TIC
7		Sessió magistral. <u>Orientació i</u> <u>tutoria (I)</u> Sessió magistral.	Facilitar informació Promoure la comprensió de la matèria coneximents Facilitar informació Estimular el debate d'idees de treball Motivar la participació Presentar les dinàmiques de treball Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	Selecció i organització dels continguts Decidir l'estratègia didàctica a organització dels continguts utilitzar Preparar l'exposició sessions Preparar les activitats Presentar la planificació als complementàries alumnus de treball Gestionar Decidir l'organització estratègies per deixar els grups mantenir l'atenció Valorar la metodologia aplicada en	Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica Participar activament en l'intercanvi de grups d'idees Prendre notes Participar coneximents activament en previs l'intercanvi de grups d'idees Preparar materials de classe Repassar coneximents Intervenir en previs l'intercanvi de grups d'idees Preparar materials de classe Contrastar informació Intervenir en l'intercanvi d'idees	Vivenciar, incorporar, comparar, analitzar, demostrar valorar, Vivenciar, els continguts, incorporar, actituds i habilitats comparar, realitzades durant analitzar, les sessions demostrar valorar, els continguts Consultar tot tipus Consultar tot tipus d'informació d'informació realitzades durant disponible ja sigui les sessions de tipus magistral bibliogràfic o de Consultar tot tipus TIC d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC
9		<u>Comunicació</u> <u>interpersonal</u>	Facilitar informació Promoure la comprensió de la matèria coneximents Estimular el debate d'idees de treball Motivar la participació Presentar les dinàmiques de treball Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	l'antèrior classe i ponderar proposades de millora docent	Contrastar informació	disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC

SETMANA	MODALITAT	DESCRIPCIÓ	OBJECTIUS	TASQUES organització dels continguts PROFESSOR	TASQUES Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica	RECOMANACIONS
6 10	Presencial	Contextualització de la matèria <u>Educació Introducció emocional (I)</u>	Facilitar informació Promoure la comprensió dels coneixements Organitzar Estimular el debate d'idees treball Motivar la participació dinàmiques de treball Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	Decidir l'estratègia didàctica a utilitzar Preparar l'exposició sessions Preparar les activitats Presentar la planificació als complementaris alumnes de treball Gestionar Decidir l'organització estratègies per dels grups mantenir l'atenció Valorar la metodologia aplicada en	Prendre notes Participar activament en l'organització l'intercanvi dels grups d'idees Atendre explicacions conèximents Prendre notes previs Establir un pla Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees	Vivenciar, Vivenciar, incorporar, incorporar, comparar, comparar, analitzar, analitzar, demostrar valorar, demostrar valorar, els continguts, els continguts, actituds i habilitats actituds i habilitats realitzades durant realitzades durant les sessions les sessions magistral magistral Consultar tot tipus Consultar tot tipus d'informació d'informació disponible ja sigui disponible ja sigui de tipus de tipus bibliogràfic o de bibliogràfic o de TIC TIC
7		Sessió magistral. <u>Orientació i tutoria (I)</u>	Facilitar informació Promoure la comprensió dels coneixements Facilitar informació Estimular el debate d'idees comprensió dels coneixements Estimular el debate d'idees Valorar les aportacions rebudes Motivar la participació Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	l'anterior classe i ponderar propostes de millora docent l'estratègia didàctica a organització dels continguts utilitzar Preparar Decidir l'exposició Preparar les didàctica a activitats utilitzar complementaris de treball l'exposició Decidir Preparar les estratègies per activitats mantenir complementaris de treball l'atenció valorar la metodologia aplicada en mantenir l'anterior classe i ponderar propostes de millora docent aplicada en	Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica Participar activament en l'intercanvi d'idees Prendre notes Participar activament en l'intercanvi d'idees Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees	Vivenciar, incorporar, comparar, analitzar, demostrar valorar, Vivenciar, incorporar, els continguts, incorporar, actituds i habilitats comparar, realitzades durant analitzar, les sessions demostrar valorar, els continguts, Consultar tot tipus Consultar tot tipus d'informació d'informació disponible ja sigui disponible ja sigui de tipus de tipus magistral bibliogràfic o de Consultar tot tipus TIC d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC
11		<u>Educació emocional (II)</u>	Facilitar informació Promoure la comprensió dels coneixements Estimular el debate d'idees Valorar les aportacions rebudes Motivar la participació Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	l'anterior classe i ponderar propostes de millora docent l'estratègia didàctica a organització dels continguts utilitzar Preparar Decidir l'exposició Preparar les didàctica a activitats utilitzar complementaris de treball l'exposició Decidir Preparar les estratègies per activitats mantenir complementaris de treball l'atenció valorar la metodologia aplicada en mantenir l'anterior classe i ponderar propostes de millora docent aplicada en	d'idees Contrastar informació actitud receptiva, reflexiva i crítica Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica Participar activament en l'intercanvi d'idees Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees	Vivenciar, incorporar, comparar, analitzar, demostrar valorar, Vivenciar, incorporar, els continguts, incorporar, actituds i habilitats comparar, realitzades durant analitzar, les sessions demostrar valorar, els continguts, Consultar tot tipus Consultar tot tipus d'informació d'informació disponible ja sigui disponible ja sigui de tipus de tipus magistral bibliogràfic o de Consultar tot tipus TIC d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC

SETMANA	MODALITAT	DESCRIPCIÓ	OBJECTIUS	TASQUES organització dels continguts PROFESSOR	TASQUES Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica Prendre notes Participar activament en l'organització de l'intercanvi d'idees Atendre explicacions conèximes Prendre notes previs Establir un pla de treball Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees	RECOMANACIONS
6 12	Presencial	Contextualització de la matèria <u>Educació en introducció valors (I)</u>	Facilitar informació Promoure la comprensió dels coneixements Organitzar Estimular el debate d'idees treball Motivar la participació dinàmiques de treball Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	Decidir l'estratègia didàctica a utilitzar Preparar l'exposició sessions Preparar les activitats planificació als complementaris alumnes de treball Gestionar Decidir l'organització estratègies per deixar mantenir l'atenció Valorar la metodologia aplicada en	Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica Prendre notes Participar activament en l'organització de l'intercanvi d'idees Atendre explicacions conèximes Prendre notes previs Establir un pla de treball Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees	Vivenciar, Vivenciar, incorporar, incorporar, comparar, comparar, analitzar, analitzar, demostrar valorar, demostrar valorar, els continguts, els continguts, actituds i habilitats actituds i habilitats realitzades durant realitzades durant les sessions les sessions magistral magistral Consultar tot tipus Consultar tot tipus d'informació d'informació disponible ja sigui disponible ja sigui de tipus de tipus bibliogràfic o de bibliogràfic o de TIC TIC
7		Sessió magistral. <u>Orientació i tutoria (I)</u>	Facilitar informació Promoure la comprensió dels coneixements Organitzar Estimular el debate d'idees treball Motivar la participació dinàmiques de treball Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	l'anterior classe i ponderar proposades de millora docent Decidir l'estratègia didàctica a organització dels continguts utilitzar Preparar Decidir l'exposició sessions Preparar les activitats planificació als complementaris alumnes de treball Gestionar Decidir l'organització estratègies per deixar mantenir l'atenció Valorar la metodologia aplicada en	Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica Prendre notes Participar activament en l'organització de l'intercanvi d'idees Atendre explicacions conèximes Prendre notes previs Establir un pla de treball Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees	Vivenciar, incorporar, comparar, analitzar, demostrar valorar, Vivenciar, els continguts, incorporar, actituds i habilitats comparar, realitzades durant analitzar, les sessions demostrar valorar, magistral Consultar tot tipus Consultar tot tipus d'informació d'informació disponible ja sigui disponible ja sigui de tipus de tipus magistral bibliogràfic o de Consultar tot tipus TIC d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC
13		<u>Educació en valors (II)</u>	Facilitar informació Promoure la comprensió dels coneixements Organitzar Estimular el debate d'idees treball Motivar la participació dinàmiques de treball Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	l'anterior classe i ponderar proposades de millora docent Decidir l'estratègia didàctica a organització dels continguts utilitzar Preparar Decidir l'exposició sessions Preparar les activitats planificació als complementaris alumnes de treball Gestionar Decidir l'organització estratègies per deixar mantenir l'atenció Valorar la metodologia aplicada en	Mantenir una actitud receptiva, reflexiva i crítica Prendre notes Participar activament en l'organització de l'intercanvi d'idees Atendre explicacions conèximes Prendre notes previs Establir un pla de treball Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees	Vivenciar, incorporar, comparar, analitzar, demostrar valorar, Vivenciar, els continguts, incorporar, actituds i habilitats comparar, realitzades durant analitzar, les sessions demostrar valorar, magistral Consultar tot tipus Consultar tot tipus d'informació d'informació disponible ja sigui disponible ja sigui de tipus de tipus magistral bibliogràfic o de Consultar tot tipus TIC d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC

SETMANA	MODALITAT	DESCRIPCIÓ	OBJECTIUS	TASQUES organització dels continguts PROFESSOR	TASQUES MANTENIR una actitud	RECOMANACIONS
6 14	Presencial	Contextualització de la matèria <u>Obtenir Introducció informació</u>	Facilitar informació Promoure la comprensió dels coneixements Organitzar grups de treball Estimular el debat d'idees Motivar la participació Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	Decidir l'estratègia didàctica a utilitzar Preparar l'exposició Preparar les sessions Presentar la activitat Planificar als complementaris Gestionar de treball Decidir l'organització estratègies per mantenir l'atenció Valorar la metodologia aplicada en	receptiva, reflexiva i crítica Prendre notes Participar activament en l'intercanvi dels grups d'idees Atendre explicacions Repasar coneixements Prendre notes previs Establir un pla de treball Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees	Vivenciar, incorporar, comparar, analitzar, demostrar, valorar, els continguts, actituds i habilitats realitzades durant les sessions magistrals Consultar tot tipus d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC
15 7		<u>Avaluació de continguts</u> Sessió magistral. <u>Orientació i tutoria (I)</u>	Facilitar informació Promoure els coneixements Estimular el debat d'idees Motivar la participació Despertar l'esperit crític Valorar les aportacions rebudes	l'antecedent dels propòsits de millora docent Decidir l'estratègia didàctica a utilitzar Preparar protocols, criteris i indicadors per a l'avaluació Preparar les activitats complementàries de treball Decidir estratègies per mantenir l'atenció Valorar la metodologia aplicada en l'anterior classe i ponderar propostes de millora docent	Contrastar informació receptiva, reflexiva i crítica Realitzar proves Participar activament en l'intercanvi d'idees Repasar coneixements previs Preparar materials de classe Intervenir en l'intercanvi d'idees Contrastar informació	Vivenciar, incorporar, comparar, analitzar, demostrar, valorar, els continguts, actituds i habilitats realitzades durant les sessions magistrals Consultar tot tipus d'informació disponible ja sigui de tipus bibliogràfic o de TIC

Sistema d'avaluació

L'avaluació podrà ser:

1. Formativa: a través d'orientacions i pràctiques periòdiques, participació i assistència
2. Sumativa: prova escrita dels continguts exposats en el programa de l'assignatura.

La qualificació de l'assignatura considerarà els següents criteris:

1. Prova teòrica presencial corresponent als temes del programa
2. Qualitat en la realització i seguiment de les activitats d'argumentació i de recerca
3. Qualitat en la realització i seguiment de les activitats d'observació.
4. Participació i interès manifest pel contingut de l'assignatura durant les classes i les tutories

El procés de valoració es realitzarà en dos blocs diferenciats

Bloc 1. Observació (2 ECTS)

1. Treball d'observació a l'escola (20 p)

2. Reflexió/autoavaluació (10 p)

Bloc 2. Orientacio. Tutoria (4 ECTS)

1. Teòric: continguts del temari (50 p.)

2. Pràctic: seminaris (20 p.)

És imprescindible obtenir un mínim del 50% dels punts demanats de cada bloc per superar l'assignatura

Bibliografia i recursos d'informació

Bibliografía bàsica

AAVV. (1996): Clasificación Diagnòstica 0-3: National Center for Clinical Infants Programs. Paidós, Buenos aires.

ANGUERA, MT. (coord.) (1999). Observación en la escuela: aplicaciones. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Hernández, J.M.; J. Artigas Pallarés, J. Martos Pérez; J. Fuentes-Biggi; M. Belinchón Carmona ..et alts. Guía de buena práctica para la detección temprana de los trastornos del espectro autista. Rev. de Neurología, 2005; 41 (4): 237-245

Méndez, L.; Ruiz, J. M.; Rodríguez, E. I Rebaque, M. O. (2002). La tutoría en Educación Infantil. Barcelona: Cisspraxis

LEONHARD, M. (1992): Escala Leonhard. Escala de desarrollo de niños ciegos de 0 a 2 años. Barcelona, ONCE

López Cassà, E. (2003) Educación emocional. Programa para Educación Infantil. Barcelona: Cisspraxis

OBERMAN, A. (2001): Observando a los bebés. Lugar, Buenos Aires.

POSTIC, M. Y DE KETELE, J.M. (1988). Observar las situaciones educativas. Madrid: Narcea.S.A, de ediciones

Bibliografia ampliada/complementària

Álvarez, M. i Bisquerra, R. (1996). Manual de orientación y tutoría. Barcelona: Praxis.

Álvarez, L. i Soler, E. (1996). La diversidad en la práctica educativa. Modelos de Orientación y Tutoría. Madrid: CCS

Argüís, R. et al. (2001). La acción tutorial. Barcelona: Graó

Arnaiz, P., Gil, N. De las Eras, M. i Navarro, E. (1985). Eines per a l'acció tutorial. Barcelona: CEAC

Arnaiz, P. i Isus, S. (1995). La tutoría, organización y tareas. Barcelona: Graó

Bisquerra, R. (1990). Orientación psicopedagógica para la prevención y el desarrollo. Barcelona: Boixareu Universitaria-Marcombo

Bisquerra, R. (Coord.) (1998). Modelos de orientación e intervención psicopedagógica. Barcelona: Praxis.

Díez de Ulzurrun, A. i Masegosa, A. (1996). La dinàmica de grups en l'acció tutorial. Barcelona: Graó

Díez Navarro, M. c. (2002). El piso de abajo de la escuela. Los afectos y las emociones en el día a día de la escuela infantil. Barcelona: Graó

Estrems, N. i Lladó, C. (1991) La pràctica de la tutoria a l'escola. Barcelona: Barcanova

Fernández, S. (1993). Programas de orientación y acción tutorial. Apuntes para la intervención psicopedagógica. Oviedo: KRK y Asociación de pedagogía del Principado de Asturias.

Fernández Torres, P. (1991). La función tutorial. Madrid: Catalia. MEC

Martorell, M.C. i González, R. (Ed.) Entrevista y consejo psicológico. Madrid: Síntesis.

MEC (1992). Orientación y Tutoria. Madrid: Servei de Publicacions del MEC.

Ramirez, J. i Gago, L. (1995). Guía práctica del profesor-tutor. Madrid: Narcea.

Rodríguez Espinar, S. (Coord.)(1993).Teoría y práctica de la orientación educativa. Barcelona: PPU

Sánchez, S. (1993). La tutoría en los centros docentes. (5a edició) Madrid: Escuela Española.

Sanz, R. (1990). Evaluación de programas de orientación educativa. Madrid: Pirámide.